

ETH DIARI

Numerò 171
diuendres 30 de junhsèga 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MARCELINO IGLESIAS, UN SOCIALISTA CATALANOPARLANT, NAU PRESIDENT D'ARAGON

Marcelino Iglesias ven d'èster proclamat president d'Aragon tãmb es vòts favorables deth PSOE, PAR e Izquierda Unida. Iglesias, que comencèc era sua carrèra politica com alcalde de Bonança (Ribagòrça) e a estat president dera Deputacion d'Òsca entre 1987 e 1995, siguec elegit enes primàries deth sòn partit coma candidat tara Deputacion e a sabut mantier junhut eth PSOE aragonés. Eth sòn plaçament entad açò que tanh ara len-

gua ei de supòrt ara diversitat lingüistica d'Aragon.

Marcelino Iglesias prononcièc un discors d'investidura estructurat ath torn de tres grans èishi: autonomia, òbres publicques e infrastructures. Ath delà, aufric a toti es grops un consens entàs grani tèmes, com es comunicacions e era politica idraulica.

Eth portavotz aragonesista, José Àngel Biel, remerquèc que "per prumèr còp, un candidat que non ei deth PAR reconeish era singu-

laritat d'Aragon e eth besonh de balhar ara vida publica ua cèrta possada radicauc".

Iglesias didec qu'arrès non a d'ensenhar as aragonesi "çò qu'ei èster ua comunitat istorica". Hígec qu' "Aragon ei ua tèrra essenciaument preparada entara autonomia" e qu'a de besonh "ua possada radicauc", ara quau qualifiquèc de "regeneracionista".

Eth nau Govèrn reclamarà es competéncies der Insalud, es politiqués actiues d'emplec e justí-

cia, atau com era signatura d'un convèni bilaterau tãmb eth Govèrn centrau entath finançament autonomic.

Eth líder popular, Santiago Lanzuela, non trobèc ua aufèrta de mès burocràcia e mès despena correnta" en discors d'Iglesias.

Eth portavotz dera Chunta Aragonesista, Chesús Bernal, ratifiquèc era abstencion e critiquèc era politica idraulica expausada peth candidat.

ETH GOVÈRN ESTÚDIE RECÓRRER DEUANT DETH CONSTITUCIONAU ERA LEI SUS ES SELECCIONS CATALANES

Eth ministre d'Educacion e Cultura, Mariano Rajoy, anoncièc ager qu'eth Govèrn "estudiarà, en tèrme que mèrque era legislacion, era possibilitat d'interpausar un recors deuant deth Tribunau Constitucionau" contra era lei aprovada delàger peth Parlament catalan que permet era creacion de seleccions esportives catalanes. En ua ròda de premsa en Ministèri d'Educacion, Rajoy afirmèc que "era unica representacion en ambít internacionau e en competicions de caractèr oficiau correspon ara seleccion espanhòla", qualifiquèc de "plan dangierosa" era iniciativa legau e considerèc que "podem quèir en ridicul" se totes es comunitats autonòmes decidissen empossar seleccions pròpies.

Demanat per s'eth Govèrn a intencion de metè-se en contacte tãmb es federacions internacionaus entà empedegar que s'inscriue as seleccions autonomiques, eth ministre remerquèc que "com ei naturau, eth Govèrn

exercirà es sues accions" entà qu'era seleccion espanhòla sigue era soleta representativa en ambít internacionau en competicions oficials. Rajoy esclaric qu'aguest possible recors non anarie amiat contra ua supausada demanda sociala en Catalonha, senon qu'es "recorsi son exclusivament contra es leis aprovades en Parlament. Nosati recorrem ua lei que mos semble qu'ei plan dangierosa e que se s'apròve, com ja s'anòncie, en quauques comunitats autonòmes, pòt portar a Espanha tà ua situacion un shinhau ridicula en ambít internacionau".

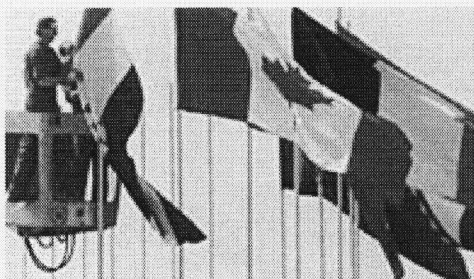
Defensa der interès generau

Eth ministre persutèc en qu'era intencion deth Govèrn ei defensar er "interès generau", e hígec que "en cap de cas Espanha non pòt

(Contunhe darrèr)

DIRIGENTS BALCANICS DEBATISSEN EN SARAJEVO SUS ETH FUTUR DERA SUA REGION

Aué comence, tanben en Sarajevo, ua amassada de líders mondiaus

Auent de besonh ajuda economica occidental, maugrat qu'esceptics sus es condicions que compòrte, es líders des Balcans s'amassèren ager entà aufrir era sua pròpria vedença sus era manèra d'aportar estabilitat e democràcia a ua region que lèu

non a coneishut era patz en aguest sègle. Era trobada ei seguida d'ua amassada de líders mondiaus sus era estabilitat enes Balcans, empossada pera UE. Se demore qu'en aquera amassada, es líders d'ues 40 nacions emparen un "pacte d'estabilitat", qu'en realitat ei un ampli plan entà premòir era democràcia, eth desarmament e era recuperacion economica en sud-èst europèu. Es foncionaris occidentaus considèren andues trobades com un prumèr pas decisiu entà empossar ua region qu'amièc Euròpa entara Prumèra Guèrra Mondiau, suportèc miei sègle de govèrn comunista e espetèc violentament quan

(Contunhe darrèr)

AGENDA OCCITANA

Vos presentam es actes previsti entà aué, començament dera Hèsta Major de Vilac, darrèr dia deth hestau que se celèbre d'ençà de deluns en Lodenvièla, ena vesia val de Loron, e era trobada occitana de Provença en Ancella.

HÈSTA MAJOR DE VILAC

22.00 Concèrt deth **Romanic Musicau** ena glèisa de Sant Fèlix.

24.00 **Balh** tãmb era orquèstra Glasé.

8au FESTIVAU DE GERM-LORON

10.00 **Debats e escambis** sus era evolucion recenta des contèxti socials, culturaus e politics deth Departament de Nauti Pirenèus, tãmb Bernat Arrous (lingüista), Jacky Tujaques (cineasta), Jacques Brianti (artista), Pèir

Loubère (istoriador, geograf), Jean Lois Lavit (istoriador), René Trusse (director dera FOL 65), Claude Brugeil (artista), Renaud de Bellefon (istoriador), Michel Dantin (president dera Confederation Paysanne du Bearn).

12.00 **Apéro e minjar.**

14.00 **Estands, animacions e exposicions.**

Activitats e talhèrs tara mainadèra (circ, arts plastiques, musica, jòcs).

15.00 a 19.00 **Trobades deth Forum Culturalau Departamentau.**

15.00 Testimònis e escambis ath torn dera situacion e problematica per part des actors socials e culturaus deth Departament.

17.00 Debat sus eth tèma: "Objectius a cuert tèrme entà desvolopar es practiques ciutadanes, culturaus e artistiques, aciu e entà delà".

16.00 a 19.30 **Concerts de franc**, tãmb N'Jamena, Les Suppositoires, Ska'teurs de Fèves.

19.30 **Apéro e charanga** tãmb eth Talhèr Poliesturmentau, en tot amassar musics amateurs des vals d'Aura e Loron.

22.00 **Concèrt e balh fin de hèsta**, tãmb eth duo Denez Prigent/Louise Ebrel (Bretanha), Dupain (*tradinnoçacion* provençau) e Nux Vomica (Niça).

RESCÒNTRES OCCITANS EN PROVENÇA

De 9 a 11 e de 15 a 18 ores:

Estatge intensiu d'occitan, entà aprofondir en coneishement orau e escrit dera lengua occitana, tãmb es animadors Glaudi Barsotti, Glaudi Juniot e Eliane Tourtet.

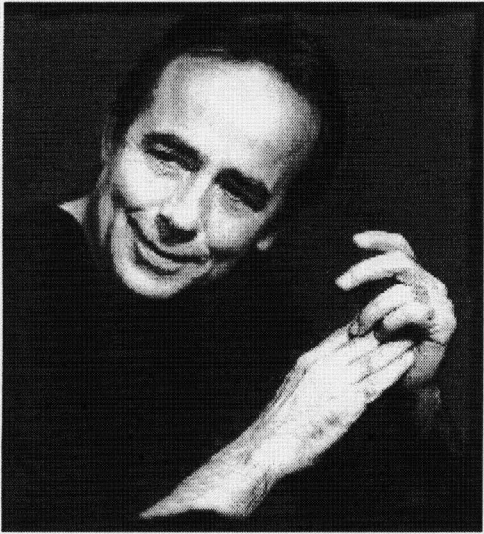
Astronomia, tãmb Paul Colombier.

Codina, tãmb Mirelha Alliaud, pastisseria e codina provençau.

Caminades e descubèrta deth miei, tãmb Bernard Roche.

Pedagogia, talhèr de reflexion sus era pedagogia der ensenhament en occitan, a cargue de M. J. Verny, A. M. Sgaravizzi e F. Martel.

De 18.15 enquias 19.15 **Paleografia** tãmb J. Saubrement.

Que son força es beneficis que produís eth coneishement. Un coneishement que s'aquerís pertot, en casa, en estudi e en carrèr. Un coneishement que mos arribe a trauèrs dera paraula, dera observacion, des libres, inclús dera television. Mès, sustot, un coneishement qu'a eth sòn èish vertebrador ena universitat. Er esfòrc en produir e gestionar aguest coneishement, non ac dobtessen pas, ei eth qu'a ua màger rendibilitat entath desvolopament des pòbles e dera umanitat sancèra. Creigui que s'era umanitat se botgèsse mès logicament, tamb mès sentit comun e d'ua manèra mès scientifica, era educacion non serie aquera *pedigüèña* cantoera qu'ei aué. Era educacion, com ua estimada, serie subvencionada per toti e cadun des ministèris publics. Maugrat que non aguessen cap de sensibilitat en repòrt ad açò, eth Ministèri d'Economia, eth de Salut Publica, deth

Ministèri de Tralhath ath d'Interior, deth Ministèri de Mieï Ambient ath de Torisme... toti qu'auien de subvencionar er ensenhament, era universitat e eth coneishement pr'amor qu'ei un bon negòci. Ei un bon negòci deth quau toti se'n beneficien. Mès ja les didia qu'eth mon semble qu'a d'autes prioritats e es nòsti administradors eventuaus -tanben crida di governants-, en generau, non i son interessadi. Demanes com aguesta les sòne a utopies; coma se sabessen qué son es utopies. Mès vostés òc qu'ac saben. Vostés, gent dera Patagònia, hilhs e eretèrs des qu'arribèren aciù cargadi de sònis e quimèrs, vostés òc qu'ac saben. Aciù, en aguesta tèrra dura e inclementa, arribèc gent des lòcs mès desparièrs. Gent, totun, qu'auie en comun ua utopia. Fòrça arribèren cercant tresòrs imaginaris, dempús qu'un parelh de tipès que naufraguèren per aguesti airaus, entà 1596, assegurèren qu'auien trobat ua ciutat mès rica que Cuzco, ara quau cridèren Trapalàndia... (ua des causes bones que passen quan a un lo nomen ten doctor Onoris Causa de quauquarren, ei que non a mès remèdi qu'informà-se d'un pilèr de causes e atau poder respòner adequament. Alavetz va, puge ena escala e li trè eth povàs ad aqueth vielh volum que mos guardaue tamb uelhs plan leganhosi de naut dera estatgèra, e mos ditz: "òme, ara fin te'n brembes de jo!"). E d'aquiu rebrembèc que de Trapalàndia enquias nòsti dies, tota ua galleria de personatges emigrèren cargadi d'utopies entad aguesti parçans que -ac cau dider Darwin cridèc "tèrra maladita". E Antonio de Córdova didec qu'aguesta ère "era part mès desfortunada e despreciable deth mon". Non sai cap se harè molti amics tamb aguest dis-

cors. Mès s'en Espanha ja vederem qu'un pensador francés -Jean Boudrillard- cridèc ad açò "era desolacion des desolacions", com provaram qu'era Patagònia non gessie pas massa ben ena premsa dera epòca. Totun, maugrat açò, enquiad aciù qu'arribèc tota sòrta de gent; de garibaldièrs tamb pògui esrupuls enquia colons que cercauen un lòc mielhòr a on meté-se. Aciù arribèren cercadors d'òr e científics coma Perito Moreno, James Cook, qu'explorèc era còsta en tot cercar revelacions geologiques e botaniques. Per aciù i siguec tanben Hernandarias cercant incansablament era ciutat des Cèsars, obviament sense cap d'exit. A d'auti, en cambi, non les anèc tan malament; com ath pirata Drake, qu'arribèc tad aguestes còstes tamb era utopia d'assaltar e capturar tota sòrta de vaishèus espanhòls. Un proposit que complic en bona part. Molti siguèren es colons e garibaldièrs qu'arribèren pendent es sègles següenti a cercar riqueses aciù. E maugrat que lèu totes es expedicions acabèren en desastres, eri contunhèren arribant, cadun tamb es sònis sònis, cadun tamb era sua utopia. Coma non i entereràn vostés d'utopies. Aciù arribèc era utopia des gallèsi; arribèc era utopia des galhècs; des leonesi d'Àstòrga, es *maragatos*. Arribèc era utopia de Tomàs Antonio Romero, *porteño* convençut qu'era Patagònia auie coma destin èster un gran centre industriau entara pesca e eth processament deth bacallan, dera sardina, dera carn salada. E arribèren mès utopies. Qu'arribèc era utopia des fugitius, com era de Butch Cassidy e era de Sundance Kid. Arribèren der Oèst american a començament de sègle tamb eth maunòm de quatrèrs e assaltants. Darrèr d'eri arribèc

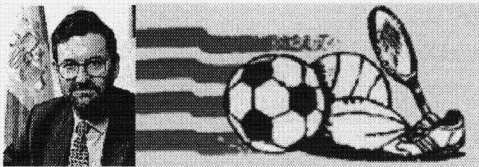
era utopia dera agència de detectius Pinkerton, en tot sajar d'agarrà-les. E arribèc era utopia deth ferrocarril que sonièc Ezequiel Ramos Mejía. E era utopia simpla e rebèu des centenadi de peons qu'acabèren deuant des pelotons d'afuselhament deth coronèu Varela. Vostés i entenen d'utopies, perque era utopia ath long dera istòria ei era qu'adocis es adversitats e era que renaüs esperances. Era utopia irrenonciabla, aquera que non va entà cap de lòc, que non pòt anar entà cap de lòc, senon ei amassa tamb eth coneishement. Se calesse endonviar un eslogan mondiau entà ua supausada campanha de sensibilizacion ath servici deth progrès dera umanitat jo que prepausaria aguest: "Estimada Tèrra, hès-te sabenta". S'auessa de resumir toti es conselhs en un de solet, tanben serie aguest: "Estimada Tèrra, hès-te sabenta". Era educacion, era escola e era universitat son esturments fonamentaues entà artenhé-les. A vostés e a toti es que coma vostés trabalhen en aguest sentit, les dongui es gràcies per hèr çò que hèn, en tot collaborar a qu'es sònis s'apropèn un shinhau mès ara realitat cada dia. E arren mès. Demori que vostés, gent sapienta e, per tant, toleranta, saberàn jutjar es mies paraules mès pera intencion qu'an que pas pera manèra ena quau è estat capable d'exprimi-me. Gràcies pera sua generositat. Les desiri fòrça ans de vida entà seguir per aguest camin.

Joan Manuel Serrat

ETH GOVÈRN ESTÚDIE RECÓRRER DEUANT DETH CONSTITUCIONAU ERA LEI SUS ES SELECCIONS CATALANES

competir contra ua part d'era madeisha". Eth Govèrn, coma rebrembèc Rajoy, ja a recorrit deuant deth Tribunau Constitucionau ua lei parièra aprovada en Parlament basc, e seguís "atentament" eth desvolopament parlamentari dera lei aprovada en Andalosia. En Parlament catalan era proposicion de lei entara creacion de seleccions esportives catalanes siguec aprovada tamb eth supòrt de CiU, ERC, IC-V e eth supòrt tamb matisi deth PSC, e s'inspire en ua iniciativa legislativa populara qu'amassèc mès de 476.000 signatures. En tèxte dera lei, e entà sajar d'esvitar un recors deth Govèrn en Tribunau Constitucionau, se substitusiren es expressions "competicions internacionaus o estataus" per "competicions supraautonomiques". Mariano

Rajoy considèra qu'aguest darrèr tèrme ei un "eufemisme", e rebrembèc qu'es madeishi possaires dera lei atau ac an reconeishut.

Eth ministre Rajoy

Crida ara sensatesa
Eth ministre cridèc ara "sensatesa" e ath "sen" de totes es formacions politiquas, especiau-

(Contunhacion)

ment eth PSOE, ath quau reprochèc es plaçaments contradictòris que sus aguest ahèr a mantiengut en País Basc, Catalonha, Andalosia e Balears. "Non se pòt pas dider que s'apròve aguesta lei en Parlament catalan, non s'apròve en basc, que se hè ua lei pariona en Andalosia e ara se vò, entà arténher es vòts d'uns partits nacionalistes en Balears, presentar un projècte d'aguestes caracteristiques", didec

Rajoy en referi-se as diferenti plaçaments des socialistes. Segontes eth ministre, eth PSOE actúe "sense critèri, per interèssi partidaris e de manèra irresponsabla, e pòt generar un conflicte de conseqüències de mau prevèir".

DIRIGENTS BALCANICS DEBATISSEN EN SARAJEVO SUS ETH FUTUR DERA SUA REGION

(Contunhacion)

Iugoslàvia se desintegrèc en 1991.

Cambiar era istòria

Fòrça bastiments de Sarajevo encara demoren roeinadi dempús dera guèrra de Bòsnia. Era ciutat -a on er assassinat en 1914 der archiduc ereu der Empèri austro-ongarés desacadièc era Prumèra Guèrra- siguec trigada peth sòn simbolisme. "En lòc de sajar d'isolàse dera inestabilitat enes Balcans", didec Alpo Russi, assessor deth president finés Marti Ahtissari, "era UE e d'auti an era oportunitat de cambiar era marcha dera istòria e ajudar a portar patz, estabilitat e prosperitat". En un borrolh dera declaracion dera amassada exhibit per diplomatics en Brussèlles, es dirigents mondiaus se comprometen a concretar un "progrès rapid e mesurable" en camin entara integracion. "Tralhatharam amassa entà premoir era integracion dera Euròpa sudorientau a un continent a on es frontères en-

cara son inviolables, mès ja non denòten division e aufrissen era oportunitat deth contacte e era collaboracion", ditz eth tèxte.

Escepticisme ena region

Era premsa estatau e privada dera majoria des païsi balcanics, totun, non a dat massa importància ara amassada. Eth diari romanés *Curierul National* titolèc eth sòn infòrme: "Aspirina occidentau entàs pacients cancerosi des Balcans", en tot rebàter un escepticisme generalizat sus era decision occidentau de dedicar ans e considerables recorsi ara reconstruccion dera region. Eslovènia e Croàcia non se vòlen comprométer en un pacte qu'estacarie es sues possibilitats d'integrà-se ena UE. Es exrepublicues iugoslaves, especialament Croàcia, an pòur qu'establir quinevolh blòc economic e politic regionau menace era independéncia qu'artenheren de Iugoslàvia a començaments dera decada. Uns

auti païsi, sustot Romania e Bulgària, son interessadi en arténher ajuda occidentau entà compensar es pèrtes causades pes bombardaments dera OTAN, que copèren es relacions comerciaus tamb Iugoslàvia. Albània, peth sòn cant, vò ajuda entà un ampli programa de reconstruccion entara sua infraestructura com ua compensacion peth sòn supòrt ara OTAN pendent era campanha aèria contra Iugoslàvia.

Moment apropiat

Es promotors dera amassada cren, totun, qu'eth moment ei apropiat entà assolidar es bases de programes politics, de seguretat e desvolopament. Eth cru conflicte de Kosòvo hec a créisher er interès internacionau pera estabilitat enes Balcans. Eth pacte poderie premanir era region entà ua naua generacion de dirigents non tacadi pes recentis conflictes balcanics. Tres dirigents -eth president croata, Franjo Tudjman, eth president macedòni, Kiro Gligorov e eth copresident musulman de Bòsnia, Alija Izetbegovic- an mès de 70

ETH DIARI

SE JAMÈS T'AS
DEMANAT COM AJUDAR ARA
GENT D'ETH DIARI
NON AC DOBTES .
HÈ-TE SOSSCRIPTOR
QU'EI AJUDÀ-MOS
DE VERTAT
PERQUE AUER SOSSCRIPTORS
ARA REPRESENTE
CAPITALIZÀ-MOS ECONOMICAMENT
ENTÀ NON DEPÈNER
D'ARRÈS E CONTINUAR SI-
GUENT UA PREMSA INDEPENDENTA
E PLURAU
SOSCRÍUE-TE AUÉ MADEISH!

Telefon 619294159

ans.
Eth president iugoslau, Slobodan Milosevic, non i siguec convidat. Mès de 4.000 soldats dera fòrça de patz dera OTAN en Bòsnia ajudaràn a mantier era seguretat pendent era amassada, qu'aurà coma escenari eth coliséu Zetra, a on se celebrèren es Jòcs Olimpics d'Iuèrn de 1984. Desruít pera artilleria sèrbia enes prumèri mesi deth conflicte bosnian, redauric es pòrtes eth mes passat.

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Company.
Edita ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.